Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 11. septembra 2018 [1]

Vec C-378/17

The Minister for Justice and Equality
The Commissioner of An Garda Síochána
proti
The Workplace Relations Commission,
za účasti:
Ronald Boyle,
Brian Fitzpatrick,
Gerard Cotter

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Pravidlo, na základe ktorého sa právomoc v osobitných veciach rozdeľuje medzi dva orgány na základe povahy podanej sťažnosti – Sťažnosti týkajúce sa diskriminácie v súvislosti so zamestnaním – Obmedzená právomoc štátneho orgánu – Neexistencia právomoci rozhodovať vo veciach, ktoré si vyžadujú neuplatnenie vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sú v rozpore s právom Únie – Prednosť práva Únie – Plná účinnosť – Procesná autonómia členských štátov – Ekvivalencia a efektivita“

1. Kde sa nachádzajú hranice procesnej autonómie členských štátov? Konkrétne: do akej miery zásada prednosti práva Únie obmedzuje možnosť členských štátov uplatňovať (ústavné) pravidlá rozdelenia právomocí v konkrétnej oblasti práva? To je v podstate otázka, ktorú v tejto veci Súdnemu dvoru položil Supreme Court of Ireland (Najvyšší súd, Írsko).

2. Presnejšie, ide o zlučiteľnosť zásady prednosti práva Únie a pravidla, na základe ktorého sa rozdeľuje právomoc v osobitných veciach medzi High Court (Vyšší súd, Írsko) a štátny orgán, The Workplace Relations Commission (Komisia pre vzťahy na pracovisku, Írsko, ďalej len „WRC“).

3. Orgán príslušný rozhodovať v konkrétnej veci závisí od povahy podanej sťažnosti. Hoci WRC má obvykle právomoc rozhodovať o sťažnostiach vo veciach rovnosti v zamestnaní na základe smernice 2000/78/ES [2] a vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa táto smernica preberá, tento orgán nemá právomoc rozhodovať o veciach, pri ktorých by si vyhovenie sťažnosti vyžadovalo neuplatnenie ustanovenia vnútroštátnych (primárnych alebo sekundárnych) právnych predpisov. WRC preto nemá právomoc rozhodovať, či sa ustanovením vnútroštátneho práva porušujú právne predpisy Únie v oblasti rovnosti v zamestnaní. Príslušným orgánom, na ktorý sa je potrebné obrátiť v prípade diskriminácie vo veciach, ktoré si vyžadujú neuplatnenie vnútroštátneho práva, je namiesto toho High Court (Vyšší súd).

1 Jazyk prednesu: angličtina.

2 Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79).

4. Otázka, ktorá bola v tomto prípade položená Súdnemu dvoru, si vyžaduje posúdenie samotnej *podstaty*, z ktorej vychádza judikatúra, odvíjajúca sa z kľúčového rozsudku vo veci Simmenthal [3]. Súdny dvor bol požiadaný o preskúmanie toho, či sa podľa ústavnej zásady prednosti, a teda plnej účinnosti práva Únie vyžaduje, aby orgán, akým je WRC, musel mať právomoc konať vo veciach, ktoré sa môžu týkať neuplatnenia vnútroštátnych právnych predpisov, aj v prípade, že je dostupný alternatívny postup, ktorý je podľa zistení vnútroštátneho súdu v súlade so zásadou ekvivalencie a efektivity.

I. Právny rámec

A. Právo Únie

5. V smernici 2000/78 sa stanovujú pravidlá týkajúce sa rovnosti zaobchádzania v kontexte zamestnania a povolania. V súlade s článkom 1 tejto smernice je jej cieľom boj proti diskriminácii a zavedenie uplatňovania zásady rovnosti zaobchádzania v členských štátoch.

6. V článku 3 sa vymedzuje rozsah pôsobnosti smernice. Uvádza sa v ňom:

„1. V rámci právomocí delegovaných na spoločenstvo sa bude táto smernica vzťahovať na všetky osoby, tak vo verejnom ako i v súkromnom sektore, vrátane verejných orgánov vo vzťahu k:

a) podmienkam prístupu k zamestnaniu, samostatnej zárobkovej činnosti alebo povolaniu, vrátane kritérií výberu a podmienok náboru, bez ohľadu na oblasť činnosti a na všetkých úrovniach profesionálnej hierarchie, vrátane postupu v zamestnaní;

…“

7. Kapitola II smernice 2000/78 je venovaná opravným prostriedkom a vynúteniu práva. V článku 9 ods. 1 tejto smernice sa stanovuje ochrana práv. Stanovuje sa v ňom, že:

„Členské štáty zabezpečia, aby súdne a/alebo správne konania vymáhania povinností podľa tejto smernice, keď to považujú za vhodné aj vrátane zmierovacieho konania, boli dostupné pre všetky osoby, ktoré sa cítia poškodené z dôvodu opomenutia uplatnenia zásady rovnakého zaobchádzania, a to aj keď sa už skončil vzťah, v ktorom sa napadnutá diskriminácia vyskytla.“

B. Vnútroštátne právo

1. Ústava

8. V článku 34 Bunreacht na hÉireann (Írska ústava) (ďalej len „Ústava“) sa stanovuje:

„1 Spravodlivosť sa vykonáva na súdoch zriadených podľa zákona sudcami vymenovanými v súlade s touto Ústavou a s výnimkou zákonom stanovených osobitných a obmedzených prípadov sa vykonáva verejne.

2 K súdom patria:

(i) súdy prvého stupňa;

3 Rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).

(ii) odvolací súd a

(iii) dovolací súd.

3 1° Medzi súdy prvého stupňa patrí Vyšší súd, ktorému je zverená neobmedzená právomoc konať vo všetkých záležitostiach a otázkach, či už právnych alebo skutkových, občianskoprávnych alebo trestných.

2° Okrem prípadov stanovených v tomto článku sa právomoc Vyššieho súdu vzťahuje na otázku platnosti každého právneho predpisu s ohľadom na ustanovenia tejto Ústavy, a takúto otázku nemožno predložiť (či už v návrhoch, tvrdeniach alebo inej forme) žiadnemu súdu, ktorý bol zriadený na základe tohto alebo iného článku tejto Ústavy s výnimkou Vyššieho súdu, odvolacieho súdu alebo Najvyššieho súdu."

9. V článku 37.1 Ústavy sa uvádza:

„Žiadne ustanovenie tejto Ústavy nezbavuje platnosti výkon obmedzených funkcií a právomocí súdnej povahy, vo veciach iných ako trestných, akoukoľvek osobou alebo orgánom, ktoré sú zákonom riadne poverené na výkon takýchto funkcií a právomocí, bez ohľadu na to, že takáto osoba nie je sudcom vymenovaným podľa tejto Ústavy alebo súdom zriadeným podľa tejto Ústavy."

2. Príslušné pracovnoprávne predpisy

10. V Írsku je zákaz diskriminácie na základe veku stanovený v Employment Equality Acts (zákony o rovnosti v zamestnaní). [4]

11. WRC [predtým Equality Tribunal (súd pre rovnosť)] je kvázisúdnym orgánom, zriadeným na vyšetrovanie sťažností na diskrimináciu, ich prejednávanie a rozhodovanie o týchto sťažnostiach. [5] Podľa príslušných ustanovení zákonov o rovnosti je WCR oprávnená nariadiť kompenzáciu vo forme nedoplatkov odmeny, nariadiť rovnaké odmeňovanie, nariadiť kompenzáciu za diskrimináciu, nariadiť rovnosť zaobchádzania, nariadiť zákaz alebo zdržanie sa konania a nariadiť, aby zamestnávateľ opätovne zamestnal sťažovateľa, a to s kompenzáciou alebo bez nej.

12. V súlade s nariadeniami o Garda Síochána [6] sa na výcvik príslušníka národného policajného zboru prijme len osoba, ktorá má k prvému dňu mesiaca, v ktorom bol inzerát o voľnom mieste, na ktoré sa vzťahuje prijímanie, po prvýkrát uverejnený v celoštátnej periodickej tlači, minimálne 18 rokov, ale menej než 35 rokov.

II. Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

13. V období medzi rokmi 2005 a 2007 sa pán Ronald Boyle, pán Brian Fitzpatrick a pán Gerard Cotter („vedľajší účastníci konania") uchádzali o prijatie na výcvik príslušníkov An Garda Síochána (Národný policajný zbor, Írsko). Ich prijatie bolo zamietnuté na základe skutočnosti, že v nariadeniach o prijímaní a menovaní do An Garda Síochána sa ako horná veková hranica pre prijatie na výcvik stanovuje vek 35 rokov („obmedzujúce opatrenie založené na veku").

4 V prípade prejednávanom pred vnútroštátnym súdom to boli Employment Equality Acts 1998 to 2004 (zákony o rovnosti v zamestnaní z rokov 1998 až 2004) a prípadne neskoršie pozmeňujúce právne predpisy.

5 V dôsledku Workplace Relations Act, 2015 (zákon o vzťahoch na pracovisku z roku 2015) boli príslušné funkcie Equality Tribunal (súd pre rovnosť) prenesené na WRC pre vzťahy na pracovisku.

6 The Garda Síochána (Admissions and Appointments) (Amendment) Regulations, 2004 (zmenené nariadenia o prijímaní a menovaní do Garda Síochána z roku 2004) (S.I. č. 749 z roku 2004).

14. Vedľajší účastníci konania podali sťažnosti voči týmto zamietnutiam v súlade so zákonmi o rovnosti na Equality Tribunal (súd pre rovnosť). Tvrdili, že obmedzujúce opatrenie založené na veku predstavuje diskriminačné zaobchádzanie v súvislosti so zamestnávaním na základe veku.

15. Napriek svojmu pomenovaniu nie je Equality Tribunal (súd pre rovnosť) súd, ale štátny orgán. Do roku 2015 bol príslušný na rozhodovanie o sťažnostiach v oblasti rovnosti v zamestnaní. Odvtedy prevzala právomoci Equity Tribunal (súd pre rovnosť) WRC.

16. Podľa vnútroštátneho súdu je v článku 34.3.2 Ústavy právomoc neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy vyhradená súdom. V dôsledku toho Equality Tribunal (súd pre rovnosť) a jeho nástupca, WRC, v ich funkcii štátnych orgánov nemajú právomoc zaoberať sa vecami, v ktorých by si účinný prostriedok nápravy vyžadoval neuplatnenie vnútroštátnych právnych predpisov na základe vnútroštátneho práva alebo práva Únie.

17. V konaní pred Equality Tribunal (súd pre rovnosť) Minister for Justice and Equality (minister spravodlivosti a rovnosti, Írsko, ďalej len „minister“) nastolil otázku právomoci. Keďže vedľajší účastníci konania sa domnievali, že obmedzujúce opatrenie založené na veku bolo v rozpore so smernicou 2000/78 a zákonmi o rovnosti v zamestnaní, ktoré preberajú túto smernicu, v sťažnostiach žiadali o neuplatňovanie tohto obmedzujúceho opatrenia, teda vnútroštátneho právneho predpisu. Minister tvrdil, že Equality Tribunal (súd pre rovnosť) nemá právomoc neuplatniť vnútroštátne právne predpisy a požadoval, aby Equality Tribunal (súd pre rovnosť) prejednal otázkou právomoci incidenčne predtým, ako sa bude zaoberať samotnou vecou.

18. Equality Tribunal (súd pre rovnosť) to odmietol. Namiesto toho zvolal pojednávanie na 11. júna 2008, na ktorom sa chcel zaoberať otázkou právomoci, ako aj otázkami týkajúcimi sa vek ovej diskriminácie vo veci samej.

19. Keďže Equality Tribunal (súd pre rovnosť) odmietol zaoberať sa otázkou právomoci incidenčne, minister sa domáhal súdneho preskúmania na High Court (Vyšší súd).

20. Minister najskôr požiadal High Court (Vyšší súd), aby zakázal Equality Tribunal (súd pre rovnosť) pokračovať vo vyšetrovaní sťažností vedľajších účastníkov konania. Následne minister požiadal High Court (Vyšší súd), aby vyhlásil, že Equality Tribunal (súd pre rovnosť) nemá právomoc rozhodovať o sťažnostiach.

21. High Court (Vyšší súd) 17. februára 2009 rozhodol, že Equality Tribunal (súd pre rovnosť) nemá podľa vnútroštátneho práva právomoc nariadiť pojednávanie, pri ktorom sa implicitne predpokladá právomoc zrušiť vnútroštátnu právnu úpravu, akou je obmedzujúce opatrenie založené na veku, alebo ju neuplatňovať.

22. Equality Tribunal (súd pre rovnosť) sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal na Supreme Court (Najvyšší súd). Kým sa vecou začal zaoberať Supreme Court (Najvyšší súd), z Equality Tribunal (súd pre rovnosť) sa stala WRC.

23. Supreme Court (Najvyšší súd) vydal 15. júna 2017 rozsudok (ďalej len „rozsudok z 15. júna 2017“).[7] Potvrdil konštatovanie High Court (Vyšší súd), že WRC nemá právomoc neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy. Supreme Court (Najvyšší súd) napriek tomu uviedol, že veci, ktoré by obvykle patrili do právomoci WRC, ale pri ktorých by tento správny orgán podľa vnútroštátneho práva alebo práva Únie bol povinný neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy, musia byť namiesto toho predložené High Court (Vyšší súd).

24. Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd mal pochybnosti o tom, či je rozdelenie právomocí medzi štátny orgán a súd zlučiteľné s právom Únie, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„V prípade, že

a) vnútroštátny orgán je zriadený zákonom a okrem iného mu bola priznaná všeobecná právomoc zabezpečovať vynútiteľnosť práva Únie v konkrétnej oblasti a

b) vnútroštátne právo vyžaduje, aby takýto orgán nemal právomoc v obmedzenej kategórii prípadov, v ktorých si účinná náprava vyžaduje neuplatnenie vnútroštátnych právnych predpisov na základe vnútroštátneho práva alebo práva [Únie], a

c) príslušné vnútroštátne súdy majú právomoc prijať akékoľvek vhodné rozhodnutie o neuplatnení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré je potrebné na zabezpečenie súladu s predmetným opatrením práva [Únie], majú právomoc konať vo veciach, v ktorých je taká náprava nevyhnutná, majú právomoc v takých veciach priznať akúkoľvek nápravu stanovenú právom [Únie] a náprava priznaná súdmi sa v súlade s judikatúrou Súdneho dvora považuje za zlučiteľnú so zásadami ekvivalencie a efektivity,

má sa aj napriek tomu dotknutý štátny orgán považovať za orgán s právomocou konať o sťažnosti, podľa ktorej sú vnútroštátne právne predpisy v rozpore s relevantným právom Únie, a v prípade, že sťažnosti vyhovie, rozhodnúť o neuplatňovaní týchto právnych predpisov bez ohľadu na to, že vnútroštátne právo priznáva právomoc vo všetkých veciach, ktoré sa týkajú spochybnenia platnosti právnych predpisov z akéhokoľvek dôvodu alebo ktoré si vyžadujú neuplatňovanie právnych predpisov, súdu zriadenému podľa ústavy, a nie uvedenému orgánu?“

25. Písomné pripomienky predložil minister, komisár Garda Síochána, WRC, prvý a tretí vedľajší účastník konania, česká vláda a Európska komisia. S výnimkou českej vlády títo účastníci konania predniesli aj ústne vyjadrenia na pojednávaní uskutočnenom 5. júna 2018.

III. Analýza

26. Predtým než preskúmam položenú otázku, chcem sa stručne venovať otázke prípustnosti, ktorú nastolila česká vláda.

7 V skutočnosti okrem návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania z 15. júna 2017 vnútroštátny súd vydal k tomuto dátumu aj samostatný rozsudok (Minister for Justice, Equality and Law Reform and Others v The Workplace Relations Commission, [2017] IESC 43), v ktorom sa zaoberal otázkou právomoci WRC z pohľadu vnútroštátneho práva. V tomto rozsudku sa vnútroštátny súd zaoberal aj určitými otázkami práva Únie. Posudzoval najmä otázku, či rozdelenie právomocí medzi WRC a High Court (Vyšší súd) je v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity.

A. Prípustnosť

27. Česká vláda vo svojich písomných pripomienkach tvrdí, že návrh na začatie prejudiciálneho konania by mal byť vyhlásený za neprípustný. Podľa názoru tejto vlády vnútroštátny súd nespresnil ustanovenie smernice 2000/78, s ktorým je predmetný vnútroštátny právny predpis v rozpore. Znenie prejudiciálnej otázky je také všeobecné, že nemá žiadnu súvislosť so smernicou alebo inými ustanoveniami práva Únie.

28. Nepochybne má pravdu. Neznamená to však, že návrh je neprípustný.

29. Súdny dvor odmietne odpovedať na prejudiciálnu otázku len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá žiadnu súvislosť s realitou alebo s predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené. [8]

30. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zrejmé, že prejudiciálna otázka sa netýka zlučiteľnosti obmedzujúceho opatrenia založeného na veku (alebo predmetného pravidla o právomoci) s niektorým konkrétnym ustanovením smernice 2000/78. Súdny dvor bol skôr požiadaný o objasnenie otázky zásady, ktorá značne prekračuje jednotlivé ustanovenia smernice. Ako už bolo uvedené, týka sa zlučiteľnosti (ústavného) pravidla, ktorým sa rozdeľuje právomoc medzi štátny orgán, teda WRC, a High Court (Vyšší súd), s právom Únie, v osobitných veciach v závislosti od povahy podanej sťažnosti.

31. Návrh na začatie prejudiciálneho konania okrem toho obsahuje skutkový aj právny materiál potrebný na to, aby Súdny dvor poskytol užitočnú odpoveď na prejudiciálnu otázku. V uvedenom návrhu sa takisto jasne uvádza, prečo tento problém nie je ani hypotetický, ani nesúvisiaci so skutkovým stavom v prejednávanej veci.

32. Z tohto dôvodu je návrh na začatie prejudiciálneho konania potrebné vyhlásiť za prípustný.

B. O veci samej

33. Pri určovaní toho, či WRC mala právomoc rozhodovať vo veciach rovnosti v zamestnaní, pri ktorých by si účinná náprava vyžadovala neuplatnenie vnútroštátnych právnych predpisov na základe vnútroštátneho práva alebo práva Únie, vnútroštátny súd rozhodol, že podľa írskeho ústavného práva sa výsada neuplatňovania alebo zrušenia ustanovenia primárneho alebo sekundárneho právneho predpisu v zásade obmedzuje na všeobecné súdy.

34. Je to tak preto, že pokiaľ právo Únie nestanovuje inak, pravidlá o právomoci sa majú vykladať vzhľadom na základnú požiadavku stanovenú v článku 34 Ústavy, že spravodlivosť sa vykonáva na súdoch zriadených podľa tejto Ústavy.

35. V tomto zmysle vnútroštátny súd takisto skonštatoval, že v článku 37 ods. 1 Ústavy sa výnimočne umožňuje osobe alebo orgánu, aby boli na základe zákona oprávnené vykonávať „obmedzené funkcie a právomoci súdnej povahy“ v iných ako trestných veciach. Podľa írskeho práva je teda prípustné priznať štátnemu orgánu právomoci súdnej povahy za predpokladu, že sú obmedzené.

8 Pozri okrem iného rozsudok zo 6. septembra 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, bod 20 a tam citovaná judikatúra).

36. WRC je takýmto štátnym orgánom s obmedzenými súdnymi právomocami. V súlade so zákonmi o rovnosti v zamestnaní sa musia sťažovatelia obrátiť na WRC, aby na prvom stupni preskúmala sťažnosti na diskrimináciu v súvislosti so zamestnaním.[9] Presnejšie, WRC sa zaoberá sťažnosťami týkajúcimi sa porušovania (zo strany zamestnávateľov a poskytovateľov služieb) a sporov týkajúcich sa práv na základe právnych predpisov v oblasti zamestnania, rovnosti a rovnakého postavenia. Po predložení sťažnosti WRC generálny riaditeľ WRC najskôr zváži, či vec môže byť predložená mediačnému úradníkovi na mediáciu medzi zúčastnenými stranami. V prípade, že vec nie je vhodná na mediáciu, generálny riaditeľ pridelí sťažnosť rozhodujúcemu úradníkovi, aby vo veci rozhodol.[10]

37. Vo svojom rozsudku z 15. júna 2017 vnútroštátny súd v otázke právomoci vo veci, ktorá mu bola predložená, rozhodol, že podľa vnútroštátneho práva WRC nie je oprávnená neuplatňovať ustanovenie vnútroštátneho právneho predpisu. A to preto, že WRC nebolo zo zákona žiadne takéto oprávnenie priznané. Vnútroštátny súd takisto skonštatoval, že takéto oprávnenie nemôže vzniknúť ani implicitne.

38. Vnútroštátny súd preto rozhodol, že vzhľadom na ústavné požiadavky írskeho právneho poriadku veci, ktoré si vyžadujú neuplatnenie vnútroštátnych právnych predpisov, nepatria vo všeobecnosti do právomoci WRC. Namiesto na WRC sa musia sťažovatelia obrátiť priamo na High Court (Vyšší súd), ktorý má právomoc konať v takýchto veciach.

39. Rozdelenie právomocí medzi WRC a High Court (Vyšší súd) vychádza z možnej nápravy požadovanej na napravenie údajnej diskriminácie. Konkrétnejšie, WRC *nemá* právomoc rozhodovať o sťažnosti, ak by v prípade vyhovenia sťažnosti bolo potrebné neuplatniť ustanovenie primárneho alebo sekundárneho vnútroštátneho práva.

40. High Court (Vyšší súd) má výlučnú právomoc na konanie v týchto veciach. Preto sa sťažovatelia, ako sú vedľajší účastníci konania, ktorí sa cítia poškodení legislatívnym nástrojom (alebo ktorých sťažnosť by si ináč vyžadovala neuplatnenie vnútroštátneho práva), musia domáhať súdneho preskúmania pred High Court (Vyšší súd), aby dosiahli nápravu vo forme neuplatnenia ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa považuje za odporujúce norme s vyššou právnou silou (v tomto prípade smernice 2000/78).

41. Je však rozdelenie právomocí medzi WRC a High Court (Vyšší súd) zlučiteľné s právom Únie?

42. Táto otázka, predložená Súdnemu dvoru v rámci prejudiciálneho konania, sa jednoznačne dotýka obmedzení procesnej autonómie členských štátov. Predovšetkým si však vyžaduje posúdenie ústavnej zásady prednosti práva Únie, ktorej prirodzenou súčasťou je povinnosť všetkých orgánov členských štátov zabezpečiť v rámci príslušnej právomoci plnú účinnosť práva Únie.

43. Predtým, než sa budem venovať týmto otázkam, je potrebné od začiatku zdôrazniť, že v prejudiciálnej otázke sa od Súdneho dvora nežiada výslovne výklad zásady procesnej autonómie a nadväzujúcich zásad ekvivalencie a efektivity. Naopak, vnútroštátny súd uvádza, že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora už rozhodol o tom, že pravidlo o právomoci je v súlade s týmito zásadami. Supreme Court of Ireland (Najvyšší súd, Írsko) preto Súdny dvor v podstate žiada, aby objasnil, či *napriek dodržaniu týchto zásad* je pravidlo o právomoci v rozpore s právom Únie.

44. Majúc na zreteli rozdelenie úloh medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, položená otázka by sa podľa môjho názoru mala preskúmať predovšetkým v tejto súvislosti.

9 Rodová diskriminácia predstavuje výnimku z tohto pravidla: v prípadoch týkajúcich sa rodovej diskriminácie sa sťažovateľ môže rozhodnúť obrátiť sa priamo na Circuit Court (obvodný súd, Írsko).

10 Pozri https://www.workplacerelations.ie/en/Complaints_Disputes/Adjudication/ (prístup 5. júla 2018).

1. Vzájomný vzťah medzi zásadou prednosti a procesnou autonómiou členských štátov

45. Je skutočne možné, že rozdiel medzi neuplatnením ustanovenia a zrušením ustanovenia je v praxi niekedy len teoretický. Môže tiež platiť, že z pohľadu konkrétneho vnútroštátneho právneho systému nie je medzi týmito dvoma prípadmi možné zistiť nijaký skutočný rozdiel.[11] Napriek tomu z hľadiska práva Únie je rozdiel medzi povinnosťou neuplatniť ustanovenie vnútroštátneho práva (pretože dané ustanovenie je v rozpore s právom Únie) *v konkrétnom prípade* a zrušením takéhoto ustanovenia so širším účinkom, pri ktorom ustanovenie už nie je platné na žiadny účel (*ex tunc* alebo *ex nunc*), dôležitý.

46. Od tohto rozdielu sa odvíja judikatúra vychádzajúca z veci Simmenthal, v ktorej sa stanovuje ústavná zásada prednosti a zdôrazňuje sa úloha súdov a správnych orgánov pri zabezpečovaní plného účinku práva Únie.[12] Tento rozdiel vyplýva z decentralizovanej architektúry právneho systému Únie, v ktorom sa ponecháva na každom členskom štáte, aby vymedzil primerané spôsoby domáhania sa nápravy pri porušení práv vyplývajúcich z práva Únie, a čo je dôležitejšie, aby vymedzil orgány oprávnené zrušiť právne predpisy (alebo ich vyhlásiť za neplatné).

a) Potreba zabezpečiť plnú účinnosť práva Únie: povinnosť všetkých orgánov štátu neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy, ktoré sú v rozpore s právom Únie

47. Judikatúra vychádzajúca z rozsudku Súdneho dvora vo veci Simmenthal[13] sa týka neuplatnenia právnych predpisov, konkrétnejšie, povinnosti orgánov štátu neuplatniť ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s právom Únie, čo je nevyhnutný dôsledok ústavnej doktríny priameho účinku stanovenej vo veci van Gend en Loos[14]. Okrem položenia základov pre sieť súdov Únie Súdny dvor vo veci Simmenthal konštatoval:

„21. … každý vnútroštátny súd, ktorému bolo v rámci jeho právomoci predložené podanie, je povinný v plnej miere aplikovať právo Spoločenstva a chrániť práva, ktoré toto právo priznáva jednotlivcom, pričom musí prípadne neaplikovať akékoľvek vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré je s ním v rozpore, bez ohľadu na to, či bolo prijaté skôr alebo neskôr ako predpis Spoločenstva.

22. Následne akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho právneho poriadku, ako aj administratívna alebo súdna prax, ktoré by mohli oslabiť účinnosť uplatňovania práva Spoločenstva tým, že príslušnému vnútroštátnemu súdu, ktorý aplikuje toto právo, nepriznávajú ani v momente tohto uplatnenia právomoc, aby urobil všetko, čo je nevyhnutné pre neuplatnenie ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sú prekážkou plnej účinnosti noriem Spoločenstva, sú nezlučiteľné s požiadavkami, ktoré sú podstatou práva Spoločenstva.

23. O takýto prípad by išlo vtedy, ak by riešenie rozporu medzi ustanovením práva Spoločenstva a neskorším vnútroštátnym zákonom bolo vyhradené inému orgánu ako súdu zabezpečujúcemu aplikáciu práva Spoločenstva, ktorý disponuje vlastnou voľnou úvahou, hoci by prekážka brániaca plnej účinnosti tohto práva bolo iba dočasná.

11 Rozsudok z 15. júna 2017, body 5.3. a 5.6.

12 Pozri najmä rozsudok z 22. októbra 1998, IN. CO. GE.'90 a i. (C-10/97 až C-22/97, EU:C:1998:498, bod 21). Pozri aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer k spojeným veciam IN. CO. GE.'90 a i. (C-10/97 až C-22/97, EU:C:1998:228, body 16 až 44).

13 Rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).

14 Rozsudok z 5. februára 1963, van Gend & Loos (26/62, EU:C:1963:1).

24. … vnútroštátny súd, ktorý v rámci svojej právomoci aplikuje ustanovenia práva Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto noriem a z vlastnej úradnej moci neuplatní každé vnútroštátne ustanovenie, hoci by išlo o neskoršie ustanovenie, ktoré je v rozpore s právom Spoločenstva, bez toho, aby musel najprv žiadať alebo čakať na jeho zrušenie legislatívnou cestou alebo iným ústavným postupom.“ [15]

48. Inými slovami, vec Simmenthal sa týkala (okrem iných otázok, ktoré mali podstatný ústavný význam) právomocí súdu nižšieho stupňa neuplatniť ustanovenie vnútroštátneho práva v rozpore s právom Únie bez toho, aby počkal na zrušenie tohto ustanovenia súdom vyššieho stupňa. [16]

49. Vo svojej nadväzujúcej judikatúre však Súdny dvor objasnil, že táto povinnosť sa vzťahuje aj na iné orgány štátu vrátane správnych orgánov. Vo veci Costanzo [17] Súdny dvor konštatoval, že správne orgány sú rovnako ako vnútroštátne súdy povinné uplatňovať ustanovenia smernice s priamym účinkom. Súdny dvor usúdil, že ak sú splnené podmienky, za ktorých sa jednotlivci môžu spoliehať na ustanovenia smernice pred vnútroštátnymi súdmi, všetky orgány správy (vrátane obcí) sú povinné uplatňovať tieto ustanovenia a upustiť od uplatňovania ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré sú s nimi v rozpore. [18]

50. Vo veci CIF [19] bola okrem iného predmetom aj právomoc talianskeho orgánu pre hospodársku súťaž neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy, ktoré si vyžadovali alebo umožňovali správanie v rozpore s článkom 81 ods. 1 Zmluvy o ES (teraz článok 101 ods. 1 ZFEÚ). Vyšetrované podniky tvrdili, že uvedený orgán bol povinný uplatňovať takéto vnútroštátne právne predpisy a nemohol ich ponechať neuplatnené. Samotný orgán pre hospodársku súťaž argumentoval, že právomoc k takémuto konaniu vyplýva zo zásad priameho účinku a prednosti práva Únie.

51. V tomto kontexte Súdny dvor pripomenul, že povinnosť ponechať vnútroštátne právne predpisy, ktoré sú v rozpore s právom Únie neuplatnené, sa týka všetkých orgánov štátu vrátane správnych orgánov. Ak si to okolnosti vyžadujú, táto povinnosť zahŕňa povinnosť prijať všetky primerané opatrenia na to, aby sa v plnej miere umožnilo uplatňovať právo Únie. [20]

52. Súdny dvor následne poukázal na to, že vnútroštátny orgán pre hospodársku súťaž bol zodpovedný za dodržiavanie článku 81 Zmluvy o ES. V tomto ustanovení v spojení s článkom 10 Zmluvy o ES (teraz článok 4 ods. 3 ZEÚ) sa členským štátom ukladá povinnosť upustiť od zavádzania opatrení v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže Únie. Účinnosť týchto pravidiel by bola oslabená, ak by vnútroštátny orgán pre hospodársku súťaž nebol schopný vyhlásiť vnútroštátne opatrenie za nezlučiteľné s článkom 81 Zmluvy o ES (a článkom 10 Zmluvy o ES) a ak by následne nebol schopný neuplatniť dané vnútroštátne opatrenie. [21]

53. Z vyššie uvedenej judikatúry preto jasne vyplýva, že nie je relevantné, či vnútroštátny právny systém priznáva predmetnému orgánu štátu právomoc upustiť od uplatňovania ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré je v rozpore s právom Únie. V prípadoch, v ktorých je to potrebné, však tento orgán takto konať musí, aby zabezpečil úplnú účinnosť práva Únie.

15 Rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, body 21 až 24).

16 Súdny dvor potvrdil túto judikatúru pri mnohých veciach. Pozri okrem iných rozsudky z 19. júna 1990, Factortame a i. (C-213/89, EU:C:1990:257, body 20 a 21); zo 4. júna 1992, Debus (C-13/91 a C-113/91, EU:C:1992:247, bod 32); z 2. augusta 1993, Levy (C-158/91, EU:C:1993:332, bod 9), a z 5. marca 1998, Solred (C-347/96, EU:C:1998:87, bod 30).

17 Rozsudok z 22. júna 1989, Costanzo (103/88, EU:C:1989:256).

18 Tamže, body 31 až 33.

19 Rozsudok z 9. septembra 2003, CIF (C-198/01, EU:C:2003:430).

20 Tamže, bod 49.

21 Tamže, bod 50.

54. Je však potrebné zdôrazniť, že v súlade s *výrokom* Súdneho dvora vo veci Simmenthal takáto povinnosť existuje len v prípade, ak predmetný orgán koná *v rámci právomocí*, ktoré mu boli priznané (na základe vnútroštátneho práva). [22]

55. Najmä vo vzťahu k vnútroštátnym súdom Súdny dvor výslovne konštatoval, že povinnosť neuplatňovať vnútroštátne právo je obmedzená právomocou priznanou vnútroštátnemu súdu, ktorý má povinnosť uplatniť ustanovenia práva Únie. Z tohto tvrdenia na jednej strane vyplýva, že Súdny dvor si je vedomý slobody, ktorú by členské štáty mali mať pri vymedzení ich súdnej a správnej infraštruktúry v súlade s ich ústavnými tradíciami. Na druhej strane naznačuje rešpekt voči rozdielnym ústavným systémom, ktoré spolu tvoria základ právneho systému Únie.

56. Napokon, judikatúra sa snaží, aby orgán štátu konajúci v rámci súdnej a/alebo správnej štruktúry dotknutého členského štátu mohol dostatočne chrániť práva jednotlivca vyplývajúce z práva Únie a tak zabezpečiť plnú účinnosť práva Únie.

b) Povinnosť zabezpečiť plnú účinnosť práva Únie v rámci právomoci priznanej predmetnému orgánu

57. WRC je orgán konkrétne určený írskym zákonodarcom na to, aby v súlade s článkom 9 ods. 1 smernice 2000/78 zabezpečoval účinné presadzovanie povinností vyplývajúcich zo smernice. Obvykle má právomoc rozhodovať o sťažnostiach týkajúcich sa diskriminácie v súvislosti so zamestnaním.

58. Preto by bolo možné tvrdiť, že zásada prednosti, ktorú Súdny dvor zaviedol vo veci Simmenthal vtedy inovatívnym spôsobom, vyžaduje, aby WRC bola schopná neuplatňovať ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré považuje za nezlučiteľné so smernicou 2000/78 (v tomto prípade obmedzujúce opatrenie založené na veku). To je podstatou argumentácie WRC, prvého a tretieho vedľajšieho účastníka konania a Európskej komisie.

59. Takýto prístup má svoje výhody. Nie som však presvedčený o tom, že je správny.

60. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť, že ústavnú dôležitosť prednosti práva Únie ako základnej zásady právneho systému Únie *sui generis* nemožno podceniť. Vzhľadom na jej zásadnú dôležitosť prednosť práva Únie neumožňuje výnimky. Umožnením výnimiek z prednosti by sa totiž narušili samotné základy toho, na čom je vybudovaný právny systém Únie.

61. Je preto zrejmé, že akékoľvek vnútroštátne pravidlo (ústavné alebo iné), ktoré vo všeobecnosti obmedzuje neuplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov na súdy, je jednoznačne v rozpore so zásadou prednosti práva Únie, ako Súdny dvor konštatoval najmä vo veciach Simmenthal a Costanzo. Neexistujú vskutku žiadne pochybnosti, že takéto pravidlo by bolo v úplnom rozpore s pravidlom, ktoré stanovil Súdny dvor a podľa ktorého *všetky* orgány správy sú povinné uplatňovať ustanovenia práva Únie, ktoré majú priamy účinok, a upustiť od uplatňovania ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré sú s nimi v rozpore. [23]

62. Pri bližšom posúdení sa však prejednávaná vec odlišuje od judikatúry založenej na veci Simmenthal. Dôležité je, že pravidlom o právomoci, ktoré je predmetom sporu vo veci samej, sa nespochybňuje prednosť práva Únie a ani plná účinnosť práva Únie.

63. V tejto veci ide o to, či právo Únie určuje, ktorý súdny orgán by mal mať právomoc zaoberať sa konkrétnymi kategóriami prípadov.

22 Rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, bod 21), a z 19. júna 1990, Factortame a i. (C-213/89, EU:C:1990:257, bod 20). Pozri aj rozsudok z 10. apríla 1984, von Colson a Kamann (14/83, EU:C:1984:153, bod 26).

23 Rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, bod 21), a z 22. júna 1989, Costanzo (103/88, EU:C:1989:256, body 31 až 33).

64. Prejednávaná vec sa odlišuje od situácie, v ktorej je právomoc súdu s vecnou právomocou konať vo veci, akou bola vec Simmenthal, alebo úradu, ktorý má nepochybnú výlučnú právomoc prijať správne rozhodnutie, akou bola vec Costanzo, zabezpečiť plnú účinnosť práva Únie obmedzená, a preto je prípadne obmedzené aj zabezpečenie účinnej nápravy v prípade porušenia práva Únie.

65. Prejednávaná vec sa takisto líši od situácie vo veci CIF (obmena vyššie opísanej situácie), t. j. od situácie, keď vnútroštátny orgán nemá výslovnú právomoc neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy, ktoré sú v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže Únie, ktorých dodržiavanie má zabezpečovať práve tento orgán.

66. Je potrebné zdôrazniť, že v prejednávanej veci vnútroštátne právo tak, ako ho vykladá vnútroštátny súd, rozdeľuje *vecnú* právomoc v osobitných veciach medzi WRC a High Court (Vyšší súd), a to tým, že vyhradzuje *výlučnú* právomoc konať vo veciach týkajúcich sa napadnutia platnosti právnych predpisov alebo vyžadujúcich neuplatňovanie právnych predpisov High Court (Vyšší súd).

67. V tomto veľmi špecifickom procesnom kontexte je podľa môjho názoru potrebné byť opatrný pri hľadaní podobnosti s judikatúrou vychádzajúcou z veci Simmenthal.

68. Ako už bolo spomenuté, *základ* tejto judikatúry predstavuje zabezpečenie plnej účinnosti práva Únie a konkrétne umožnenie jednotlivcovi získať účinnú ochranu jeho práv vyplývajúcich z práva Únie predtým, než správny orgán alebo súd, ktorý *má právomoc*, vec posúdi. Na zabezpečenie takejto ochrany všetky orgány štátu musia mať právomoc upustiť od uplatňovania ustanovenia vnútroštátneho práva aj v prípade, keď im vnútroštátny právny systém takúto právomoc nepriznáva. Bolo by náročné z hľadiska plnej účinnosti práva Únie, ak by bolo potrebné sa najskôr domáhať vyhlásenia nezlučiteľnosti s právom Únie alebo dokonca zbavenia relevantného ustanovenia platnosti pred súdom (vyššieho stupňa).

69. Judikatúra Súdneho dvora preto zabezpečuje, aby súdy, ako aj orgány, ktoré uplatňujú právo Únie, tak mohli v plnom rozsahu konať *v rámci ich príslušných oblastí právomocí*.

70. Naopak, podľa môjho názoru judikatúra sa nesnaží zasahovať do rozdelenia *právomoci* medzi súdmi (a/alebo správnymi orgánmi). Nepovoľuje súdu (alebo *a fortiori* správnemu orgánu), aby ignoroval pravidlá o právomoci v mene plnej účinnosti práva Únie. Je to preto, že členské štáty v zásade majú značnú autonómiu pri navrhovaní procesných pravidiel, akými sú pravidlá týkajúce sa určenia orgánu alebo súdu príslušného rozhodovať v určitej kategórii vecí, pri dodržaní zásad ekvivalencie a efektivity. [24]

71. Podľa môjho názoru správny orgán alebo súd môže mať povinnosť upustiť od uplatňovania ustanovenia vnútroštátneho práva, aby zabezpečil plnú účinnosť práva Únie, len ak bolo na začiatku stanovené, že tento orgán má vecnú právomoc konať v danej veci (alebo, ak ide o širšie ponímanie orgánov, prijať v konkrétnej veci rozhodnutie).

72. Zdá sa, že všetci účastníci konania akceptujú skutočnosť, že vzhľadom na vnútroštátne ústavne právo WRC takúto právomoc nemá. Ak by sa WRC mala zaoberať sťažnosťou, ktorá si vyžaduje neuplatňovanie ustanovenia vnútroštátneho práva, nekonala by v rámci svojich právomocí.

24 Pozri *ex multis* rozsudok zo 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz a Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, bod 5); zo 16. decembra 1976, Comet (45/76, EU:C:1976:191, body 13 až 16); zo 14. decembra 1995, Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, bod 12 a tam citovaná judikatúra); z 13. marca 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, bod 39 a tam citovaná judikatúra), a zo 7. júna 2007, van der Weerd a i. (C-222/05 až C-225/05, EU:C:2007:318, bod 28 a tam citovaná judikatúra).

73. Je potrebné zdôrazniť, že podľa vnútroštátneho súdu pravidlo, ktoré je predmetom sporu vo veci samej, je otázkou *vecnej* právomoci: rozdeľuje právomoc vo vzťahu k prvostupňovým sporom v osobitných veciach medzi WRC a High Court (Vyšší súd). Znamená to, že v konkrétnej kategórii prípadov, pri ktorých si úspešná sťažnosť týkajúca sa diskriminácie v súvislosti so zamestnaním vyžaduje neuplatňovanie ustanovenia vnútroštátneho práva, príslušný súdny orgán, na ktorý je potrebné sa v takom prípade obrátiť, je High Court (Vyšší súd).

74. Je pravda, že v rámci svojej právomoci má WRC zabezpečovať súlad s právnymi predpismi v oblasti rovnosti v zamestnaní, vrátane smernice 2000/78. Táto právomoc je však obmedzená pravidlom o právomoci, ktoré je predmetom prejednávanej veci.

75. V týchto konaniach nebolo predložené nijaké tvrdenie, že WRC nie je schopná zabezpečiť účinnú nápravu alebo zabezpečiť plnú účinnosť práva Únie v prípadoch, v ktorých právomoc má (t. j. v prípadoch, ak sa sťažnosť v podstate týka diskriminácie zo strany zamestnávateľa, a nie diskriminácie na základe legislatívneho nástroja). Jednoducho nemá *žiadnu* právomoc v prípadoch, v ktorých by si vyhovenie sťažnosti vyžadovalo neuplatňovanie právnych predpisov.

76. Podľa môjho názoru táto okolnosť odlišuje prejednávanú vec od judikatúry, na ktorú sa odkazuje vyššie: otázka, či predmetný orgán mal právomoc na posúdenie prípadu (alebo rozhodnutie v konkrétnej veci), nebola jednoducho v týchto veciach nastolená. Naopak, spoločným menovateľom vo všetkých týchto veciach je to, že príslušný súd alebo orgán bol obmedzený, nie v zmysle právomoci, ale vzhľadom na *nástroje*, ktoré mal k dispozícii, aby zabezpečil plný účinok práva Únie.

77. Určite to zvádza k porovnávaniu s vecou CIF. Ako WRC upozornila na pojednávaní, vo veci CIF by pre jednotlivca existovala alternatívna možnosť domôcť sa nápravy v prípade porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Únie: všeobecné súdy. V súlade s judikatúrou Súdneho dvora by tieto súdy mali povinnosť upustiť od uplatňovania vnútroštátnych právnych predpisov v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže Únie. Hoci by teoreticky takáto možnosť existovala, Súdny dvor konštatoval, že taliansky orgán pre hospodársku súťaž mal povinnosť upustiť od uplatňovania vnútroštátnych právnych predpisov na zabezpečenie plnej účinnosti pravidiel hospodárskej súťaže Únie.

78. Tu je však obzvlášť dôležité, že právomoc talianskeho orgánu pre hospodársku súťaž pri zabezpečovaní dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže Únie nebola obmedzená vnútroštátnym právom: práve naopak, bol to (jediný) orgán poverený právomocou zabezpečiť dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže Únie. Na rozdiel od prejednávanej veci nebola vecná právomoc orgánu obmedzená na určitú kategóriu prípadov. Pri zohľadnení tejto skutočnosti si potreba zabezpečiť plnú účinnosť práva Únie skutočne vyžadovala vo veci CIF, aby vnútroštátny orgán pre hospodársku súťaž mohol neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy: v predmetnej veci by pre daný orgán bolo zložité, ak nie nemožné, zabezpečiť dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže Únie, ktoré mal uplatňovať, ak by nemal takúto právomoc.

79. Zdá sa mi zložité identifikovať podobnú potrebu v prejednávanom prípade.

80. V prípade, že príslušnému orgánu [High Court (Vyšší súd)] bola predložená sťažnosť, ktorá môže vyžadovať neuplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov, tento súd môže upustiť od uplatňovania vnútroštátnych právnych predpisov, ak ich považuje za nezlučiteľné s právom Únie, alebo inou nadradenou normou, a môže poskytnúť akúkoľvek inú nápravu potrebnú na napravenie údajnej diskriminácie. Je tiež nevyhnutné zdôrazniť, že pre sťažovateľov neexistuje žiadna alternatívna možnosť, vzhľadom na to, že právomoc zaoberať sa sťažnosťami týkajúcimi sa napadnutia platnosti právnych predpisov alebo vyžadujúcimi neuplatňovanie právnych predpisov má výlučne High Court (Vyšší súd).

81. Preto nemôžem súhlasiť ani s tvrdením, že pravidlo o právomoci brániť orgánu, akým je WRC, ktorý má postavenie „súdneho orgánu“ na účely článku 267 ZFEÚ,[25] zabezpečovať účinnú ochranu práv vyplývajúcich z práva Únie.

82. Bližší pohľad odhalí slabú stránku tohto tvrdenia: WRC vôbec nemohla podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, pokiaľ ide o hmotnoprávnu otázku, či legislatívny nástroj porušuje smernicu 2000/78, keďže posudzovanie takýchto vecí nepatrí do jej právomoci. Naopak, High Court (Vyšší súd) ako súd príslušný konať v danej veci mohol podať návrh na začatie prejudiciálneho konania vo veci zlučiteľnosti obmedzujúceho opatrenia založeného na veku.

83. Na pojednávaní sa dlho diskutovalo o tvrdení, ktoré z toho vyplýva. Predovšetkým podľa WRC, ak by Súdny dvor konštatoval, že pravidlo o právomoci nie je v rozpore s právom Únie, účinnosť prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ by bola značne ohrozená. Predmetné pravidlo by mohlo WRC zabrániť v zabezpečení plnej účinnosti rozsudku vydaného Súdnym dvorom, v ktorom by rozhodol, že ustanovenie írskych právnych predpisov je v rozpore so smernicou 2000/78.

84. Tu by som chcel poznamenať, že toto tvrdenie vychádza z predpokladu, že vec patrí do právomoci WRC. Žiadny z účastníkov konania však nebol schopný predložiť konkrétny príklad situácie, ktorá obsahuje oba nasledujúce prvky: na jednej strane skutočnosť, že vec patrí do právomoci WRC, pretože sa netýka nároku, ktorý si vyžaduje neuplatnenie vnútroštátneho práva, a na strane druhej rozhodnutie Súdneho dvora na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý predložila WRC, že ustanovenie vnútroštátneho práva je nezlučiteľné so smernicou 2000/78.

85. Ťažkosti, ktoré účastníci konania mali pri hľadaní konkrétneho príkladu situácie, v ktorej by pravidlo o právomoci ohrozovalo účinnosť prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, je podľa všetkého možné jednoducho vysvetliť: k takejto situácii môže dôjsť len za predpokladu, že WRC má právomoc, alebo prekročí obmedzenie svojej právomoci a koná o takejto sťažnosti.

c) Predbežný návrh

86. Môžu existovať rozumné dôvody, ktoré si vyžadujú rozdelenie právomocí v konkrétnej oblasti práva medzi rôzne (súdne) orgány.

87. Je čoraz bežnejšie, že riešenie konfliktov vyplývajúcich z každodenných situácií, ako sú spotrebiteľské spory a konflikty na pracovisku, prebieha mimo súdov v externých špecializovaných orgánoch s (obmedzenými) právomocami mediácie alebo rýchleho rozhodovania v takýchto sporoch.[26] Je takisto bežné, tak ako je to v prípade rozhodujúcich úradníkov vo WRC, že osoby, ktoré riešia konflikty v týchto orgánoch, nemajú nevyhnutne právnické vzdelanie. Takéto orgány sú pravdepodobne v lepšej pozícii než súdy, pokiaľ ide o poskytovanie nenákladných, rýchlych a účinných riešení konfliktov takého druhu.

88. Napriek tomu nie všetky spory, predovšetkým tie, v ktorých sa riešia významné zásadné otázky so širšími právnymi dôsledkami, je vhodné riešiť takýmito orgánmi.

25 V prípade, ktorý patril do jeho právomoci, Equality Tribunal (súd pre rovnosť) podal na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania. Pozri rozsudok z 18. marca 2014, Z. (C-363/12, EU:C:2014:159).

26 Tieto postupy sú súčasťou širokého pojmu „mimosúdne riešenie sporov“.

89. Podľa ustálenej judikatúry v prípade neexistencie právnej úpravy v danej oblasti na úrovni Únie majú byť vo vnútroštátnom právnom poriadku každého členského štátu určené príslušné súdne orgány (alebo prípadne správne orgány) a upravené procesné náležitosti týkajúce sa žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie. [27] Členské štáty však musia zabezpečiť účinnú ochranu týchto práv v každom prípade. [28] Inými slovami, právomoc v konkrétnej oblasti práva Únie môže byť rozdelená medzi rôzne orgány za predpokladu, že predmetné práva sú dostatočne chránené.

90. Do príslušného rámca právomocí týchto orgánov patrí aj zabezpečenie plného účinku práva Únie, a to upustením v prípade potreby od uplatňovania vnútroštátneho práva, ktoré je v rozpore s právom Únie. Inými slovami, orgán nemôže na základe uplatnenia prednosti práva Únie jednoducho ignorovať pravidlá o právomoci, ktoré obmedzujú jeho vecnú právomoc v určitej oblasti podľa vnútroštátneho práva.

91. Preto sa domnievam, že pravidlo o právomoci, ktoré je predmetom sporu vo veci samej, na základe ktorého sa rozdeľuje právomoc v osobitných veciach medzi štátny orgán a všeobecný súd na základe podanej sťažnosti, neporušuje zásadu prednosti práva EÚ a spadá do rozsahu procesnej autonómie členských štátov.

92. Ak by sa Súdny dvor riadil výlučne znením položenej otázky, záležitosť by týmto bola vyriešená. A to preto, ako je zrejmé z otázky, že vnútroštátny súd už rozhodol vo veci zlučiteľnosti pravidla o právomoci s požiadavkami ekvivalencie a efektivity: samotná položená otázka vychádza z konštatovania, že predmetné pravidlo o právomoci neporušuje tieto zásady. [29]

93. Samozrejme platí, že prináleží vnútroštátnemu súdu, aby pri konečnom posúdení určil, či napadnuté vnútroštátne procesné pravidlo je v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity. Napriek tomu vzhľadom na pozornosť, ktorú účastníci konania venovali týmto zásadám v písomných aj ústnych pripomienkach, považujem za potrebné venovať sa hlavným tvrdeniam, ktoré účastníci konania predložili v súvislosti s konštatovaniami vnútroštátneho súdu, najmä pokiaľ ide o zásadu efektivity.

2. Rozdelenie právomocí medzi WRC a High Court (Vyšší súd): súlad so zásadami ekvivalencie a efektivity

94. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v tejto veci procesné náležitosti týkajúce sa žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, nesmú byť menej výhodné ako predpisy týkajúce sa podobných žalôb vnútroštátnej povahy (zásada ekvivalencie) a nesmú spôsobovať, aby bol výkon práv vyplývajúcich z právneho poriadku Únie prakticky nemožný alebo príliš ťažký (zásada efektivity). [30]

27 Pozri napríklad judikatúru citovanú v poznámke pod čiarou 24 vyššie a rozsudky z 15. apríla 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, bod 44), a z 8. septembra 2009, Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, bod 88 a tam citovaná judikatúra).

28 Pozri napríklad rozsudky z 9. júla 1985, Bozzetti (179/84, EU:C:1985:306, bod 17); z 18. januára 1996, SEIM (C-446/93, EU:C:1996:10, bod 32), a zo 17. septembra 1997, Dorsch Consult (C-54/96, EU:C:1997:413, bod 40).

29 V prejudiciálnej otázke sa pomerne vágne uvádza, že „náprava priznaná súdmi“ sa posudzuje ako spĺňajúca požiadavky ekvivalencie a efektivity. Napriek tomu vzhľadom na rozsudok z 15. júna 2017 je možné sa domnievať, že vnútroštátny súd konštatoval, že *konanie* pred High Court (Vyšší súd), ktoré majú sťažovatelia k dispozícii v prípade, že ich sťažnosť nespadá do právomoci WRC, je v súlade s týmito zásadami.

30 Pozri okrem iného judikatúru citovanú v poznámke pod čiarou 27 vyššie.

a) Ekvivalencia: hľadanie vhodného príkladu na porovnanie

95. Vo svojom rozsudku z 15. júna 2017 vnútroštátny súd uviedol, že pravidlo o právomoci spĺňa požiadavky zásady ekvivalencie, pretože sa uplatňuje presne ten istý režim bez ohľadu na to, či právna norma, na základe ktorej bolo konanie iniciované, vyplývala z vnútroštátneho práva alebo práva Únie. Inými slovami, predmetné pravidlo o právomoci sa takisto uplatňuje na High Court (Vyšší súd) a priznáva mu právomoc v konaní vychádzajúcom výlučne z vnútroštátneho práva. [31]

96. Toto posúdenie považujem za správne.

97. Judikatúra Súdneho dvora konkrétne vyžaduje, aby sa predmetné vnútroštátne pravidlo uplatňovalo bez rozdielu, t. j. rovnako bez ohľadu na to, či konanie je založené na právach, ktoré jednotlivci získavajú z práva Únie, alebo či je založené na porušení vnútroštátneho práva, ak je účel a príčina konania podobná. [32] Inými slovami, posúdenie ekvivalencie prebieha v dvoch krokoch. Najskôr je potrebné určiť vhodný komparátor. Potom je potrebné posúdiť, či sa ku konaniu na základe práva Únie pristupuje menej priaznivejšie ako k porovnateľnému konaniu na základe vnútroštátneho práva.

98. Prvý a tretí vedľajší účastník konania navrhli, že v tomto smere vnútroštátny súd nezvolil najvhodnejší komparátor. Podľa nich by bolo možné nájsť vhodnejší komparátor v sťažnosti týkajúcej sa diskriminácie z dôvodu mimo pôsobnosti smernice 2000/78 alebo nevyžadujúcej neuplatňovanie vnútroštátneho práva.

99. Tu by bolo najskôr potrebné pripomenúť, že prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorý priamo pozná uplatniteľné vnútroštátne procesné postupy, overiť podobnosť dotknutých žalôb z hľadiska ich predmetu, dôvodu a podstatných náležitostí. [33] Domnievam sa teda, že podľa všetkého Súdny dvor môže len výnimočne, ak sa toto posúdenie preukáže ako zjavne nesprávne, spochybniť rozhodnutie vnútroštátneho súdu týkajúce sa zásady ekvivalencie.

100. V tomto prípade nie je potrebný takýto drastický krok. Naopak, domnievam sa, že vnútroštátny súd zvolil jediný primeraný komparátor.

101. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora zásada ekvivalencie neukladá členskému štátu povinnosť rozšíriť svoj najvýhodnejší vnútorný režim na všetky žaloby, ktoré boli podané v niektorej oblasti práva. [34]

102. Z písomných pripomienok prvého a tretieho vedľajšieho účastníka konania je možné usúdiť, že podľa ich názoru všetky nároky v oblasti rovnosti v zamestnanosti by sa mali považovať za vzájomne porovnateľné preto, že konania pred WRC sú v zásade menej náročné a pre sťažovateľa nepredstavujú žiadne finančné riziko.

103. Ak by sa uplatňoval tento prístup, v praxi by overenie ekvivalencie stratilo akýkoľvek skutočný účel. Znamenalo by to porovnávanie neporovnateľného. Prejednávaná vec je vhodným príkladom toho, že nie všetky prípady týkajúce sa konkrétnej oblasti práva sú porovnateľné: sťažnosti týkajúce sa diskriminácie v súvislosti so zamestnaním sa môžu odlišovať z hľadiska ich predmetu, dôvodu a podstatných náležitostí v závislosti od *zdroja* diskriminácie. Na WRC je možné sa obrátiť v prípade,

31 Rozsudok z 15. júna 2017, bod 7.1.

32 Rozsudok z 27. júna 2013, Agrokonsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, bod 39 a tam citovaná judikatúra).

33 Pozri napríklad rozsudky z 29. októbra 2009, Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, bod 45 a citovaná judikatúra) a z 12. februára 2015, Baczó a Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, bod 44 a tam citovaná judikatúra).

34 Rozsudok z 26. januára 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39, bod 34 a tam citovaná judikatúra). V každom prípade otázka „znevýhodňujúcich" procesných pravidiel je otázkou uhlu pohľadu. Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. februára 2015, Baczó a Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, body 46 a 47), pokiaľ ide o otázku či možno určenie, že určité typy vecí majú prejednávať hierarchicky vyššie postavené súdy na jednej strane a uplatnenie rôznych režimov trov konania na druhej strane, na porovnávané konania považovať za „znevýhodňujúce".

ak diskriminácia vyplýva z *praxe* (obvykle rozhodnutie prijaté zamestnávateľom) v súvislosti so zamestnaním.[35] Naopak, žaloba týkajúca sa napadnutia platnosti právnych predpisov alebo vyžadujúca si neuplatňovanie právnych predpisov sa v podstate týka zákonnosti legislatívneho nástroja s účinkami zákona. Podľa môjho názoru je to zásadný rozdiel a nemal by sa prehliadať. Rozdiely medzi procesnými pravidlami[36], ktoré sa uplatňujú na žaloby predložené WRC na jednej strane a High Court (Vyšší súd) na strane druhej, sa navyše vysvetľujú presne na základe inherentného rozdielu medzi druhmi žalôb, ktorými sú tieto orgány oprávnené sa zaoberať.

104. Inými slovami, najvhodnejším komparátorom, ako konštatoval vnútroštátny súd, je žaloba podaná na High Court (Vyšší súd) výlučne na základe vnútroštátneho práva.

b) Účinnosť: nutnosť podať viacero žalôb na uplatnenie práv vyplývajúcich z práva Únie

105. Podľa ustálenej judikatúry sa pri posúdení účinnosti musí zohľadniť postavenie tohto ustanovenia v rámci celého procesného postupu, jeho priebehu a osobitostí pred rôznymi vnútroštátnymi inštanciami.[37]

106. Vnútroštátny súd vo svojom rozsudku z 15. júna 2017 preskúmal právomoci High Court (Vyšší súd) pri získavaní dôkazov, režim trov konania, kontradiktórnu povahu konania pred týmto súdom a právomoc High Court (Vyšší súd) poskytnúť nápravu požadovanú na ochranu práv zaručených právom Únie. Po preskúmaní týchto charakteristík konania pred High Court (Vyšší súd) dospel vnútroštátny súd k záveru, že pravidlo o právomoci spĺňa požiadavky účinnosti.[38]

107. Vnútroštátny súd však nepreskúmal výslovne procesné znevýhodnenie, ktoré môže vyplývať z potreby rozdeliť sťažnosť medzi dva orgány, pričom takýto problém Súdny dvor riešil vo veci Impact[39]. O tomto rozsudku sa na pojednávaní podrobne diskutovalo. Domnievam sa preto, že by bolo užitočné uviesť niekoľko poznámok k tejto veci.

108. Vec Impact sa týkala procesného pravidla, na základe ktorého boli žalobcovia nútení na uplatnenie práv podľa smernice 1999/70[40] podať viaceré žaloby. Konkrétnejšie, v írskom práve bolo stanovené, že nároky týkajúce sa práce na dobu určitú na základe právnych predpisov, ktorými sa preberá smernica, sa môžu uplatniť na Rights Commissioner (špecializovaný súd), pričom nároky vyplývajúce priamo zo smernice (t. j. nároky, ktoré vznikli po uplynutí lehoty na prebratie, ale predtým než Írsko splnilo svoje povinnosti) sa môžu uplatniť na High Court (Vyšší súd).

35 Podľa môjho názoru takéto rozhodnutia typicky zahŕňajú napríklad odmietnutie povýšiť zamestnanca na základe jedného z chránených dôvodov diskriminácie, odmietnutie zvýšiť mzdu zamestnancovi na diskriminačnom základe alebo odmietnutie zohľadniť zdravotné postihnutie zamestnanca na pracovisku a pri úlohách, ktoré má plniť.

36 Zo spisu je zrejmé, že konanie pred WRC je inkvizičné, pričom konanie pred High Court (Vyšší súd) je kontradiktórne. Okrem toho sa líšia aj režimy trov konania: sťažovateľ pred High Court (Vyšší súd) sa vystavuje riziku, že mu bude priznaná náhrada trov, pričom pri WRC takéto riziko nehrozí. Je to tak preto, že účastníci síce môžu byť právne zastúpení, rozhodujúci úradník však nie je oprávnený rozhodovať o trovách. Navyše, rozhodujúci úradníci majú len obmedzené právomoci pri vynucovaní účasti svedkov a predkladaní dokumentov, pričom dôkazy sa nepredkladajú pod prísahou. Okrem toho, keďže WRC má zo zákona len obmedzené právomoci v oblasti rozhodovania, rozhodujúci úradník nemôže rozšíriť konanie na osobu, ktorá nie je účastníkom konania.

37 Pozri okrem iného rozsudky zo 14. decembra 1995, Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, bod 14); z 13. marca 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, bod 54), a z 8. septembra 2011, Rosado Santana (C-177/10, EU:C:2011:557, bod 92 a tam citovaná judikatúra).

38 Rozsudok z 15. júna 2017, body 7.2 až 7.16.

39 Rozsudok z 15. apríla 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, bod 51).

40 Smernica Rady 1999/70/ES z 28. júna 1999 o rámcovej dohode o práci na dobu určitú, ktorú uzavreli ETUC, UNICE a CEEP (Ú. v. ES L 175, 1999, s. 43; Mim. vyd. 05/003, s. 368).

109. Vo svojom rozsudku Súdny dvor na začiatku konštatoval, že nárok založený na porušení opatrenia na prebratie smernice a nárok priamo založený na uvedenej smernici sa musia považovať za jeden a ten istý procesný prostriedok. [41] Bez ohľadu na tieto formálne odlišné právne základy sa totiž oba nároky domáhajú ochrany rovnakých práv odvodených z práva Únie. [42]

110. Súdny dvor následne vzal do úvahy, že za týchto podmienok, keď írsky zákonodarca zveril úlohu (hoci voliteľnú) urovnať spory vyplývajúce zo zákona preberajúceho smernicu 1999/70 osobitným súdom, bolo by v rozpore so zásadou účinnosti požadovať od žalobcov, aby paralelne podali samostatnú žalobu na všeobecný súd na uplatnenie práv, ktoré môžu priamo vyvodiť zo samotnej tejto smernice. Platí to najmä v prípade, ak vnútroštátny súd konštatoval, že takáto povinnosť by znamenala pre jednotlivcov procesné znevýhodnenie, najmä pokiaľ ide o náklady, dĺžku a spôsob zastupovania, ktorá by mohla nadmieru sťažovať výkon týchto práv vyplývajúcich z uvedenej smernice. [43]

111. Rozsudok Súdneho dvora v zásade potvrdzuje a ďalej rozvíja ustálenú judikatúru týkajúcu sa uplatňovania zásady účinnosti. Súdny dvor kritizoval procesné znevýhodnenie podania viacerých žalôb v prípade, že zákonodarca zveril osobitnému súdu právomoc posudzovať žaloby na základe vnútroštátnych právnych predpisov preberajúcich smernicu, pričom sa však tento orgán nemohol zároveň zaoberať žalobami na základe smernice.

112. Je potrebné vykladať záver Súdneho dvora v náležitom kontexte. Záver týkajúci sa procesného znevýhodnenia bol vydaný v konkrétnom kontexte povinnosti podať viaceré žaloby na uplatnenie v podstate tých istých práv vyplývajúcich z práva Únie (týkajúcich sa však odlišných časových období). Majúc na zreteli tento osobitný aspekt vo veci Impact, bolo by podľa môjho názoru nesprávne vykladať výrok Súdneho dvora týkajúci sa zásady účinnosti ako vo všeobecnosti spochybňujúci akékoľvek pravidlo o právomoci v konkrétnej oblasti práva, ktorým sa rozdeľuje právomoc medzi rôzne inštancie, pred ktorými procesné pravidlá nie sú pre žalobcov rovnako výhodné.

113. Nemalo by sa totiž zabúdať na to, že podľa judikatúry Súdneho dvora sa vyžaduje, aby vnútroštátne procesné pravidlá *nadmerne* nesťažovali výkon práv vyvodených z práva Únie. *Nevyžaduje*, aby boli všetky veci v konkrétnej oblasti práva riešené tým istým spôsobom, jedným súdom alebo orgánom, v súlade s procesnými pravidlami, ktoré sú najvýhodnejšie pre žalobcu. [44]

114. Na rozdiel od okolností vo veci Impact írsky zákonodarca nezveril WRC (voliteľnú) právomoc zaoberať sa prípadmi, ktoré bežne patria do právomoci High Court (Vyšší súd). Namiesto toho existuje jasné rozdelenie právomoci medzi WRC a High Court (Vyšší súd).

115. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zrejmé, že vec prejednávaná na vnútroštátnom súde sa týka sťažnosti vo veci diskriminácie vnútorne spätej s obmedzujúcim opatrením založeným na veku, teda sekundárnym právnym predpisom. V konaní pred vnútroštátnym súdom nebola podaná žiadna sťažnosť na diskrimináciu, ktorá by patrila do právomoci WRC. V takom prípade podľa môjho názoru rozdeleniu právomoci medzi WRC a High Court (Vyšší súd) niet čo vyčítať: sťažovatelia nemajú k dispozícii inú možnosť ako obrátiť sa na High Court (Vyšší súd). Domnievam sa, že rozdelenie právomoci skôr zabezpečuje efektívne riešenie prípadov vyžadujúcich si neuplatňovanie vnútroštátneho práva, vzhľadom na to, že sťažovatelia sa v takých prípadoch nemusia obrátiť najskôr na WRC.

116. Neexistencia alternatívnej možnosti pre sťažovateľov, ktorí sa cítia poškodení legislatívnym nástrojom, nepochybne vysvetľuje, prečo vnútroštátny súd nepreskúmal pravidlo o právomoci z hľadiska rozsudku Súdneho dvora vo veci Impact.

41 Rozsudok z 15. apríla 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, bod 50).

42 Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Impact (C-268/06, EU:C:2008:2, bod 58).

43 Rozsudok z 15. apríla 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, bod 51).

44 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. februára 2015, Baczó a Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, bod 51 a 52 a tam citovaná judikatúra).

117. Napriek tomu sa nezdá nemožné predstaviť si situáciu, keď sťažovateľ predloží vec na základe tvrdenia, že bol diskriminovaný (v rozpore so smernicou 2000/78) nielen na základe legislatívneho nástroja, *ale aj* na základe postupu zamestnávateľa. Ak WRC v takomto prípade bude ponechaná právomoc zaoberať sa časťou takejto sťažnosti, domnievam sa, že záver Súdneho dvora vo veci Impact sa musí uplatňovať v plnom rozsahu. Ak právomoc High Court (Vyšší súd) má namiesto toho prednosť pred právomocou WRC, t. j. WRC nemá *vôbec* žiadnu právomoc [a High Court (Vyšší súd) má výlučnú právomoc zaoberať sa celou sťažnosťou], zdá sa, že stanovisko Súdneho dvora nie je relevantné.

118. Takéto posúdenie však nemôže vykonať Súdny dvor: určenie správneho výkladu príslušných vnútroštátnych pravidiel týkajúcich sa rozdelenia právomoci medzi WRC a High Court (Vyšší súd) v takomto kontexte prináleží vnútroštátnemu súdu.

119. Na tomto základe sa domnievam, že právo Únie nebráni pravidlu o právomoci, o aké ide vo veci samej, podľa ktorého je právomoc v osobitných veciach rozdelená medzi štátny orgán a všeobecný súd (zriadený podľa ústavy) na základe povahy podanej sťažnosti, za predpokladu, že v prípade tej istej sťažnosti nemôže vzniknúť súbežná súdna právomoc.

IV. Návrh

120. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálnu otázku položenú Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko) odpovedal takto:

Právo Únie nebráni pravidlu o právomoci, o aké ide vo veci samej, podľa ktorého je právomoc v osobitných veciach rozdelená medzi štátny orgán a všeobecný súd na základe povahy podanej sťažnosti za predpokladu, že v prípade tej istej sťažnosti nemôže vzniknúť súbežná súdna právomoc.